

แผนการปฏิรูปประเทศด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ข้อมูลทั่วไป

การรับฟังความคิดเห็นต่อการปรับปรุงแผนการปฏิรูปประเทศ ในวันที่ ๒ กันยายน ๒๕๖๓ ณ ศูนย์การประชุม อิมแพ็ค เมืองทองธานี อาคารอิมแพ็ค ฟอรั่ม จังหวัดนนทบุรี

กลุ่มเป้าหมายจากผู้แทนภาคีการพัฒนาที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน สถาบันการศึกษา และภาคประชาชน จำนวน ๑๕๕ คน

สรุปผลภาพรวมต่อการปรับปรุงแผนการปฏิรูปประเทศ

ผู้เข้าร่วมรับฟังความคิดเห็นส่วนใหญ่เห็นด้วยกับแนวทางการปรับปรุงแผนการปฏิรูปประเทศด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และเสนอแนะให้ดำเนินการจัดทำกิจกรรมที่ประชาชนจะได้ประโยชน์จากการปฏิรูปอย่างแท้จริง อาทิ กิจกรรมที่ส่งเสริมการเพิ่มพื้นที่สีเขียว การสร้างพื้นที่ป่าธรรมชาติ การบริหารจัดการเขตควบคุมมลพิษ การบริหารจัดการน้ำ และการปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เหมาะสมกับบริบทปัจจุบัน ทั้งนี้ จากการรับฟังความคิดเห็นสามารถแบ่งเป็นประเด็นตามนี้สำคัญ ได้ดังนี้

ประเด็นรับฟังความคิดเห็นต่อการปรับปรุงแผนการปฏิรูปประเทศ

๑. เป้าหมายและตัวชี้วัดในระดับแผนชัดเจน สามารถวัดผลสัมฤทธิ์ได้อย่างเป็นรูปธรรม

สรุปผลความคิดเห็น

เป้าหมายและตัวชี้วัดของแผนการปฏิรูปฯ ในภาพรวม ควรกำหนดเป้าหมายในระยะยาวที่เห็นผลอย่างเป็นรูปธรรม และควรกำหนดขั้นตอน วิธีการ และกระบวนการที่นำไปสู่ความสำเร็จที่ชัดเจน สะท้อนให้เห็นการพัฒนาที่ยั่งยืน แสดงถึงความสมดุลระหว่างเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม รวมทั้งเน้นวัดกระบวนการและความสำเร็จของกระบวนการ มุ่งเน้นตัวชี้วัดในเชิงปริมาณ เพื่อให้เห็นความสำเร็จของแผนการปฏิรูปฯ อีกทั้งในการดำเนินกิจกรรมควรระบุตัวชี้วัดให้ชัดเจนว่าประชาชนได้รับประโยชน์อย่างไร

๒. กิจกรรมปฏิรูปที่จะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อประชาชนอย่างมีนัยสำคัญ

๒.๑ กิจกรรมปฏิรูปที่ ๑ เพิ่มและพัฒนาพื้นที่ป่าไม้ให้ได้ตามเป้าหมาย

สรุปผลความคิดเห็น

(๑) ควรหาแนวทางในการดำเนินการเพิ่มและพัฒนาพื้นที่ป่าไม้ที่เหมาะสมกับแต่ละพื้นที่ เช่น ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เน้นการปลูกต้นยูคาลิปตัส โดยเฉพาะพื้นที่ซบประทุ ควรมีการคืนพื้นที่ปลูกต้นยูคาลิปตัสไปเป็นพื้นที่การปลูกป่าธรรมชาติแทน เป็นต้น และการส่งเสริม “คนอยู่กับป่า” กอ.รมน. ควรมีการถอดบทเรียนจากกองทัพภาคที่ ๒ และ ๓ ในการแก้ปัญหา ระหว่างนายทุนและชุมชน

(๒) การส่งเสริมการเพิ่มพื้นที่สีเขียวในเขตเมืองและชุมชน ควรดำเนินการ ดังนี้

๒.๑) ศึกษาและกำหนดมาตรการในการจัดหาหรือให้ได้มาซึ่งที่ดินเพื่อเป็นหลักประกันในการเพิ่มพื้นที่สีเขียวอย่างชัดเจน เป็นรูปธรรม ได้แก่ ๑.๑) ที่สาธารณประโยชน์ ๑.๒) ที่ดินที่เอกชนอุทิศเพื่อการอนุรักษ์ เช่น ทรัสต์ที่ดิน หรือ Covenant เช่นเดียวกับกฎหมายของอังกฤษ ๑.๓) กำหนดมาตรการด้านการผังเมือง การใช้ประโยชน์ที่ดิน และมาตรการด้านเศรษฐศาสตร์และภาษีในการสละการทำประโยชน์ที่ดินเพื่อการอนุรักษ์แต่เจ้าของที่ดินยังคงเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์เหนือที่ดินในลักษณะ Conservation Easement ในกฎหมายของอเมริกัน ๑.๔) กำหนดมาตรการทางผังเมืองและการออกแบบเมืองเพื่อจูงใจและบังคับการเพิ่มพื้นที่สีเขียวในพื้นที่รอบอาคาร หรือในตัวอาคาร (อาทิ Vertical Garden, Rooftop Garden) ๑.๕) การจัดซื้อหรือเวนคืนที่ดินในเขตเมืองของชุมชนเมือง เพื่อนำจัดทำเป็นป่าในเมือง (Urban Forest) หรือโครงสร้างพื้นฐานสีเขียวในเมือง (Green Infrastructure)

๒.๒) ออกกฎหมายกลางและส่งเสริมการออกข้อบัญญัติ หรือเทศบัญญัติที่กำหนดเงื่อนไขในการตัดต้นไม้ในพื้นที่สีเขียวของรัฐ ได้แก่ (๒.๑) กำหนดชนิดและขนาดของต้นไม้ที่สามารถตัดได้ (๒.๒) กำหนดการขออนุญาตหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (๒.๓) กำหนดมาตรการการปลูกต้นไม้ทดแทนต้นไม้ที่ถูกตัด

๒.๒ กิจกรรมปฏิรูปที่ ๒ การบริหารจัดการน้ำเพื่อสร้างเศรษฐกิจชุมชนในพื้นที่นอกเขตชลประทาน

สรุปผลความคิดเห็น

(๑) ปัญหาลำน้ำยม เป็นปัญหาที่มีมาอย่างยาวนาน โดยเฉพาะประเด็นการสร้างเขื่อน ซึ่งประชาชนในพื้นที่ไม่เห็นด้วย และประเด็นเรื่องพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. ๒๕๖๑ ที่มีการกำหนด

หน่วยงานวางแผน และหน่วยงานปฏิบัติยังคงไม่สามารถดำเนินการได้ตามที่กฎหมายระบุไว้ อย่างเต็มประสิทธิภาพ และในเรื่องน้ำชุมชน เป็นแนวคิดที่ดีมาก ที่มีการสนับสนุนองค์ความรู้ เทคโนโลยี และกองทุนชุมชน ให้ชุมชนสามารถดำเนินการได้เอง ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือกับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งบริเวณชั้บประดู่มีการปลูกต้นยูคาลิปตัส ซึ่งแย่งน้ำไปเป็นจำนวนมาก และไม่มีแหล่งเก็บน้ำ ทำให้ประชาชนไม่มีน้ำที่เพียงพอต่อการใช้ ซึ่งมูลนิธิอุทกพัฒน์ในพระบรมราชูปถัมภ์ และสถาบันสารสนเทศทรัพยากรน้ำ (องค์การมหาชน) ได้เข้ามาช่วยแก้ปัญหา โดยการขุดสระ จำนวน ๓ จุด จุได้ ๒,๕๐๐ ลบ.ม. และมุ่งเน้นเกษตร ทฤษฎีใหม่ให้กับชุมชน ทำให้ชุมชนมีน้ำใช้ มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ซึ่งควรมีการขยายผลไปสู่พื้นที่อื่น รวมทั้ง สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ มีการจัดตั้งศูนย์บริหารจัดการน้ำระดับ จังหวัดแล้ว อย่างไรก็ตาม ควรมีการจัดตั้งทีมวิเคราะห์การใช้ข้อมูลน้ำ ทั้งในสภาวะปกติและ สภาวะวิกฤตเป็นสำคัญ

- (๒) เสนอให้มีการจัดทำฐานข้อมูลน้ำบาดาลทั่วประเทศ รวมทั้งคู่มือและแนวทางในการขุดเจาะ น้ำบาดาล เพื่อให้ประชาชนในพื้นที่ที่ทราบข้อมูลพื้นที่ที่เหมาะสมในการขุดเจาะน้ำบาดาล อีกทั้งยังขาดระบบโลจิสติกส์ที่เชื่อมโยงด้านน้ำทั้งระบบ ซึ่งหน่วยงานส่วนกลางด้านน้ำได้ ดำเนินการออกแบบการทำประปาหมู่บ้านแล้ว จึงควรมีการเชื่อมโยงกับการทำเกษตร (Smart Farming) ที่สามารถเชื่อมโยงต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ เป็นต้น

๒.๓ กิจกรรมปฏิรูปที่ ๓ การบริหารจัดการเขตทางทะเลและชายฝั่งรายจังหวัด

สรุปผลความคิดเห็น

- (๑) การแบ่งเขตทางทะเลเป็นประเด็นที่สำคัญในการรักษาผลประโยชน์ของชาติ รวมถึงการ แก้ปัญหาประมง และแผนการปฏิรูปฯ มีการระบุประเด็นอนุรักษ์สัตว์ทะเลหายาก และการหา สมดุลระหว่างการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทางทะเล
- (๒) การสร้างการรับรู้ในเรื่องการบริหารจัดการทางทะเล โดยอาจบรรจุเป็นหลักสูตรการศึกษา ในลักษณะของวิชาเลือกเสริมหรือวิชาเรียนรวม ตั้งแต่ระดับประถมศึกษา - ระดับ มัธยมศึกษา ซึ่งในระดับอุดมศึกษาจะมีคณะหรือสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้อยู่แล้ว

๒.๔ กิจกรรมปฏิรูปที่ ๔ ปฏิรูประบบการบริหารจัดการเขตควบคุมมลพิษ กรณีเขตควบคุมมลพิษ มาบตาพุด

สรุปผลความคิดเห็น

- (๑) กรมควบคุมมลพิษ ได้มีการกำหนดแผนปฏิบัติการเพื่อยกเลิกเขตควบคุมมลพิษ โดยจะเริ่มจาก พื้นที่ที่มีความพร้อมก่อน โดยเฉพาะที่มาบตาพุด ที่มีศูนย์บำบัดน้ำเสียเพียง ๓ แห่ง ต้องมีการ

สร้างเพิ่มขึ้นภายในปี ๒๕๖๖ ต่อไป และประเด็นสำคัญคือ ควรมีการทดลองมาตรการจัดการสิ่งแวดล้อมก่อน และรอดูผลว่าได้ตามที่ตั้งเป้าหมายไว้หรือไม่ แล้วค่อยดำเนินการยกเลิกเขตควบคุมมลพิษ รวมทั้งประเด็นการแก้ปัญหาหมอกควันที่มาจากป่าพรุ ควรถูกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหารือร่วมกัน เพื่อหาต้นเหตุของปัญหา และสามารถแก้ปัญหาได้อย่างตรงจุด และควรดำเนินการสร้าง Bioindicator ในเขตมาจากป่าพรุ เพื่อวัดมลพิษในพื้นที่ เช่น การปลูกต้นไม้ในบริเวณนิคมอุตสาหกรรม เป็นต้น

- (๒) เห็นควรเพิ่มเติมกิจกรรมการบำบัดฟื้นฟูปัญหาหมอกควัน และการจัดการการลดมลพิษทุกพื้นที่ที่ประสบปัญหา ทั้งขั้นตอนและวิธีการดำเนินการตามแผนปฏิรูปฯ ให้ชัดเจน ซึ่งจะสามารถตอบตัวชี้วัดคุณภาพสิ่งแวดล้อมในพื้นที่มาจากป่าพรุให้เป็นไปตามค่ามาตรฐานได้

๓. ข้อเสนอในการมีหรือแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย ภายใต้แผนการปฏิรูปประเทศ

สรุปผลความคิดเห็น

ควรให้มีการปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้มีความทันสมัย รวมถึงการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในขั้นตอนของการบังคับใช้กฎหมาย

๔. อื่น ๆ และข้อเสนอแนะที่เกี่ยวกับแผนการปฏิรูปประเทศ

สรุปผลความคิดเห็น

- (๑) เสนอ Big Rock เพิ่มเติม เรื่องสภาพอากาศ เพื่อแก้ไขปัญหามลพิษทางอากาศ (PM ๒.๕) เนื่องจากเป็นปัญหาระดับประเทศ และมีความเร่งด่วนที่ต้องดำเนินการแก้ไข
- (๒) ในการกำหนดประเด็นปฏิรูปที่ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อประชาชนอย่างมีนัยสำคัญ ควรกำหนดประเด็นที่เป็นส่งผลกระทบต่อประชาชนอย่างแท้จริง หรือส่งผลต่อการพัฒนาประเทศในวงกว้าง ไม่ควรกำหนดประเด็นที่เป็นลักษณะงานประจำของหน่วยงาน
- (๓) การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ควรเน้นการบูรณาการจากทุกภาคส่วน และมุ่งเน้นการกระจายอำนาจไปสู่หน่วยงานในระดับพื้นที่ให้เกิดการมีส่วนร่วมจากภาคประชาชน เพื่อให้มีความยั่งยืนและเป็นธรรม
- (๔) ประเด็นปฏิรูปที่ ๓ ผลักดันทุกภาคส่วนให้ร่วมแก้ปัญหามลพิษทางอากาศ
- ประเด็นย่อยที่ ๓.๑ กำหนดให้โครงการลงทุนของภาครัฐต้องวิเคราะห์ถึงผลกระทบต่อและ/หรือความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ รวมทั้งจัดทำมาตรการรองรับ ตัวชี้วัดที่ ๑) การออกประกาศพระราชบัญญัติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ พ.ศ. ภายใน ๓ ปี

ซึ่งมีบทบัญญัติที่เกี่ยวข้อง เห็นควรพิจารณาขยายระยะเวลาในการดำเนินการตามตัวชี้วัด เนื่องจากขั้นตอนและกระบวนการออกกฎหมายมีหลายขั้นตอน และหน่วยงานที่รับผิดชอบได้รับงบประมาณในการจัดทำโครงการดังกล่าวล่าช้า ส่งผลให้การดำเนินการล่าช้ากว่าแผนที่กำหนด

ประเด็นย่อยที่ ๓.๔ ส่งเสริมให้ประชาชนปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการดำเนินกิจกรรมในชีวิตประจำวันเพื่อร่วมแก้ไขปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ควรเพิ่มเติมหน่วยงานที่รับผิดชอบให้ครบถ้วน อาทิ กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม